

Botulinetoxine A injectie

Bij de behandeling van spasticiteit en dystonie

Door verschillende neurologische aandoeningen, zoals een hersenberoerte, multiple sclerose of een dwarslaesie, kunnen er problemen aanwezig zijn in spieren of zenuwen. Het kan zijn dat u hiervan nauwelijks last hebt, maar het kan u ook fors beperken. Vaak voorkomende problemen zijn een verhoogde spierspanning (spasticiteit), schokkende en wringende spierbewegingen (dystonie) en/of sterke en vaak hinderlijke trillingen van bijvoorbeeld de voet (clonus). Deze problemen kunnen bijvoorbeeld pijn veroorzaken, het bewegen beperken en het dagelijks handelen negatief beïnvloeden.

Wat is spasticiteit?

Spasticiteit kan zich ontwikkelen na schade aan het centrale zenuwstelsel. Spasticiteit is een verstoorde controle van motoriek en gevoel, die zich manifesteert als een wisselende of permanente onwillekeurige spieractivatie. Het kan zijn dat u als patiënt daardoor ongecontroleerde bewegingen maakt of dat een lichaamsdeel “vast” zit in één houding of steeds terugkeert in dezelfde houding. Als u (te) snel beweegt zal u een verhoogde weerstand voelen in de betrokken spieren.

Wat is dystonie?

De term dystonie betekent: stoornis in de spierspanning. Dystonie is een bewegingsstoornis. Waar de hersenen de coördinatie van onze bewegingen regelen, gaat er bij dystonie iets fout waardoor er onwillekeurige, oncontroleerbare spiercontracties en verkrampingen ontstaan. Daardoor kunnen draaiende, wringende bewegingen optreden en abnormale houdingen van één of meer lichaamsdelen. Personen met dystonie kunnen deze bewegingen vaak nauwelijks beïnvloeden. Spasticiteit en dystonie kunnen erg pijnlijk zijn en kunnen leiden tot vervormingen. Mogelijk beperken deze u in uw bewegingsmogelijkheden en functioneren.

Behandeling

Spasticiteit en dystonie kunnen niet worden genezen, maar de symptomen kunnen wel (tijdelijk) worden verlicht. Veelal gebeurt dit door een combinatie van verschillende behandelingen.

Behandeling spasticiteit

- Fysiotherapie
- Ergotherapie
- Het dragen van een spalk of aangepaste (orthopedische) schoenen
- Orale medicatie
- Injectie met botulinetoxine
- Zenuwblokkade met fenol
- Chirurgie
- Intrathecale baclofenpomp (ITB)

Behandeling dystonie

Botulinetoxine is de behandeling van eerste keus voor dystonie, maar ook andere behandelingen worden toegepast, zoals:

- Fysiotherapie en/of ergotherapie (afhankelijk van het type dystonie)
- Orale medicatie
- Chirurgie

Uw arts heeft met u besproken dat u een behandeling met botulinetoxine A injectie gaat krijgen.

Wat is botulinetoxine A?

Botulinetoxine is een natuurlijk eiwit dat door bepaalde bacteriën (*Clostridium botulinum*) wordt geproduceerd. Via moleculaire technieken is men er in geslaagd dit toxine in gezuiverde vorm te produceren. Het kent acht subtypen, twee subtypen daarvan zijn beschikbaar als medicijn namelijk botulinetoxine A en B. Botulinetoxine wordt als injectie toegediend in de aangedane spier(en). Er zijn drie botulinetoxine A producten beschikbaar in Nederland onder de merknaam Dysport®, Botox® en Xeomin®.

Hoe werkt botulinetoxine A?

Onze spieren worden aangestuurd en tot actie aangezet door zenuwprikkels afkomstig vanuit de hersenen. Door hersen- of zenuwbeschadigingen kunnen er verkeerde signalen doorgegeven worden aan de spieren. Spieren kunnen dan overmatig worden gestimuleerd. Dit kan zich uiten in spasticiteit of dystonie.

De overdracht van informatie van de zenuw naar de spieren wordt plaatselijk geremd door een injectie van botulinetoxine A in de aangedane spier. Botulinetoxine A vermindert hierdoor de overmatige spanning van die spier. Na een bepaalde periode (gemiddeld 12 weken) herstelt het lichaam de geblokkeerde zenuwverbinding en zie je dat de werking van de botulinetoxine A afneemt.

Behandeling

Hoe wordt botulinetoxine A toegepast in de behandeling? Uw arts zal eerst uitgebreid onderzoeken welke spieren in aanmerking komen voor een behandeling met botulinetoxine A.

Het injecteren met botulinetoxine A kan plaatsvinden onder EMG (electro-myografie) geleide en/of onder echogeleiding. Injectie met behulp van EMG wordt gedaan met een speciale naald. Deze naald is aangesloten aan een apparaat dat of een akoestisch signaal of een elektrische prikkel geeft waardoor de spieractiviteit kan worden bepaald. Steeds vaker wordt met behulp van een echoapparaat behandeld. Hiermee kan de te injecteren spier visueel nauwkeurig in beeld gebracht worden.

Als de juiste spier(en) is/zijn gevonden, injecteert uw arts een bepaalde hoeveelheid botulinetoxine A in de spieren. De pijn of het ongemak tijdens het injecteren kunt u het beste vergelijken met bloedprikken.

Als u start met uw botulinetoxine A behandeling kan het soms enige behandelingen duren voor er een optimale dosis in combinatie met de te injecteren spieren wordt gevonden.

Als u poliklinisch wordt behandeld kunt u na de behandeling meestal direct naar huis. Zoals eerder aangegeven is een behandeling met botulinetoxine A een onderdeel van een breder opgezette behandeling. Uw arts zal u uitleg geven over de noodzaak en het doel van aanvullende oefeningen/ behandelingen.

Als u alleen een injectie krijgt en geen andere behandeling, dan is het raadzaam om na enkele weken een vervolgspraak te maken met uw arts om gezamenlijk het effect van de botulinetoxine A behandeling te beoordelen. Omdat de behandelde spier door de injectie minder actief zal worden, kan de kracht soms tijdelijk afnemen. Ook kunt u een veranderd gevoel in bewegen krijgen, omdat de spanning anders is geworden. Dit kan een reden zijn om (tijdelijk extra) begeleid te worden door een ergo- of fysiotherapeut.

Resultaten

Welke resultaten mag u verwachten?

- Ongeveer tussen drie en tien dagen na de injectie kunt u een afname van de spierspanning verwachten.
- Ongeveer twee weken na de injectie wordt het maximale effect waargenomen.
- De werking van botulinetoxine A houdt gemiddeld drie maanden aan.
- Als de behandeling met botulinetoxine A injecties een goede behandeling voor u blijkt, kan de behandeling regelmatig herhaald worden.
- Wanneer u tevreden bent over de behandeling kan uw aandoening vaak jarenlang goed onder controle gehouden worden met regelmatige injecties.
- Soms kan het gebeuren dat een injectie minder werkzaam is. Dit kan zijn doordat de spieren meer spastisch of dystoon worden, er meer spieren bij betrokken zijn, de geïnjecteerde spier van weefseigenschap veranderd is of omdat de botulinetoxine A niet meer goed werkzaam is. Uw arts kan dan proberen om een hogere dosering te geven of om andere spieren te injecteren.

De behandeling die wordt ingezet is afhankelijk van de doelstelling (en) die u en uw arts voorafgaand aan de behandeling hebben gesteld. Deze moet gericht zijn op uw hulpvraag. Het is daarom raadzaam om deze samen met uw verwachtingen goed te bespreken met uw behandelend arts.

Voorbeelden van doelstellingen kunnen zijn:

- Verbetering van functie
- Vermindering van pijn of spanningsklachten
- Verbetering van hygiëne en verzorgingsmogelijkheden
- Verbetering van het slaappatroon
- Verbetering van kwaliteit van leven

Uw arts moet bovendien volledig op de hoogte zijn van uw verdere medicatiegebruik, dus neem altijd uw actuele medicatie overzicht mee.

Mogelijke bijwerkingen

Omdat de behandeling 'lokaal' van aard is, zijn de bijwerkingen vaak ook lokaal. Mogelijk kunt u tijdelijk last hebben van:

- Pijn of zwelling ter hoogte van de injectieplaats
- Lokale spierzwakte
- Algemene spierzwakte
- Vermoeidheid
- Griepachtige symptomen
- Rood worden van de huid of huiduitslag met hevige jeuk en/of bultjes

Bijwerkingen die zelden voorkomen zijn:

Moeilijkheden met slikken, spreken, ademen, zwelling van het gezicht, de lippen, de tong en/of keel (met name bij behandeling van spieren in uw nek- en halsregio). Als deze bijwerkingen voorkomen raadpleeg dan onmiddellijk uw arts of ga naar de afdeling Spoedeisende Hulp van een nabij gelegen ziekenhuis. Dit kan betekenen dat u een allergische reactie of een ernstige bijwerking heeft op uw botulinetoxine A behandeling. Een gedetailleerde lijst van bijwerkingen wordt beschreven in de bijsluiter van het product. Vraag uw arts of u de bijsluiter en/of andere relevante informatie voorafgaand van de behandeling kunt ontvangen.

Wanneer mag u geen botulinetoxine A injectie krijgen?

- Als u allergisch bent voor één van de stoffen die in dit geneesmiddel zitten. Deze staan beschreven in de bijsluiter
- Tijdens zwangerschap
- Tijdens het geven van borstvoeding

Wanneer moet u extra voorzichtig zijn?

- Wanneer u problemen heeft met slikken, spreken of ademen, omdat deze problemen kunnen verergeren. Meld dit direct aan uw behandelend arts
- Wanneer u (in het verleden) langdurige perioden van spierzwakte (zoals myasthenia gravis) heeft (gehad)
- Wanneer u afwijkingen ten aanzien van de bloedstolling heeft (verlengde bloedingstijden)
- Indien u last heeft van een ontsteking op de voorgestelde injectieplaats(en)

Er zijn verschillende geneesmiddelen die, bij gelijktijdig gebruik met botulinetoxine A, een versterkend effect kunnen hebben op de werking zoals:

- Bepaalde antibiotica voor de bestrijding van infecties (zoals gentamicine, amikacine, polymyxine, tetracycline en lincosamine)
- Benzodiazepines (bepaalde groep middelen met rustgevend, slaapverwekkend en/of spierverslappende eigenschappen)
- Lithiumzouten, een geneesmiddel tegen manische depressiviteit
- Corticosteroïden (ontstekingsremmende geneesmiddelen)
- Andere geneesmiddelen die, evenals als botulinetoxine A, zorgen voor spierverslapping.

Rijvaardigheid/vermogen om machines te gebruiken

Wanneer botulinetoxine A rond uw ogen is ingespoten kan het zijn dat u tijdelijk minder duidelijk ziet. Er kan mogelijk tijdelijk spierzwakte optreden na een behandeling met botulinetoxine A. Beide activiteiten moeten dan worden vermeden.

Op de dag van de injectie

Geen crème, zalf of lotion toepassen op de huid van het te behandelen gebied (dan plakken de plakkers die gebruikt worden bij EMG geleide injecties niet goed).

Contact

Heeft u na het lezen van deze informatie nog vragen of wilt u meer weten? Neem dan contact op met uw behandelend revalidatiearts. Ook kunt u contact opnemen met Vogellanden, via (038) 498 13 15 of info@vogellanden.nl

Heeft u binnenkort een afspraak? Dan vindt u de tijd en plaats waar u wordt verwacht in uw afspraakbevestiging. Bent u verhinderd? Neem dan zo snel mogelijk telefonisch contact met ons op om een nieuwe afspraak te maken.

Colofon

© 2014 Ipsen Farmaceutica B.V.

Taurusavenue 33b

2132 LS Hoofddorp

www.ipsen.nl

www.botulineconnect.nl

Medische redactie: Drs M. Hoonhorst, revalidatiearts

Informatie voor het laatst bijgewerkt op: Oktober 2014

